

Del 2: Videobranchens udlejningsmonopol

*People will believe a big lie sooner than a little one.
and if you repeat it frequently enough,
people will sooner or later believe it.*

(Walter C. Langer, psykoanalytiker)

11. Introduktion: Mørkelygten

Svindlere har metodisk undermineret EU-rettens konkurrenceregler. Det er bogens hovedtema. I dette kapitel introducerer jeg svindlernes foretrukne værktøj, mørkelygten; desuden drøfter jeg objektiv sandhed, gennemgår de grundlæggende principper for civile retssager og skitserer bevisførelsens struktur i bogens fire centrale dele (del 2-5).

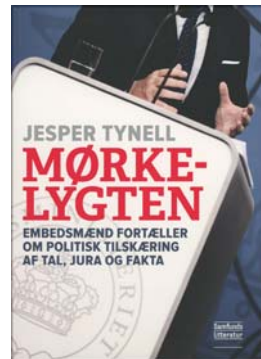
Mørkelygten

Da Johan Schlüter i 1984 på vegne af Metronome Video ApS og Warner Brothers Inc. fik nedlagt fogedforbud mod udlejningen af videokassetten med *Never Say Never Again* (1983), der var importeret fra England, arbejdede han efter samme principper som tryllekunstnere og illusionister. Behændigt lykkedes det ham at beskrive en ikke-eksisterende virkelighed, så den alligevel fremstod sandfærdig. Det grundlæggende trick var nøjagtig det samme; han afledte forsvarets opmærksomhed fra den relevante lovparagraf, hvorefter den ønskede illusion rodfæstede sig som en troværdig virkelighed.

Jeg var dybt indigneret over den måde, hvorpå han skaltede og valtede med lov og ret, og i begyndelsen var jeg overbevist om, at han ville blive retsfulgt og straffet, når det blev opdaget. Efterhånden gik det op for mig, at fremgangsmåden ikke alene accepteres, men også bruges af de offentligt ansatte embedsmænd, når politikere og borgere skal føres bag lyset. Man taler om at anvende mørkelygten, det hemmelige våben, der kan belyse noget, så det bliver mere dunkelt. Jesper Tynell har i *Mørkelygten* (2014) vist eksempler på, hvordan det foregår.

Kunsten består ofte i at give offentligheden et bestemt fortegnet indtryk af virkeligheden, uden at ministeren eller ministeriet af den grund kan fanges i at tale direkte usandt eller i at foretage sig noget klart ulovligt, forklarer en række embedsmænd i bogen; at kommunikere, så borgere, journalister og folketingsmedlemmer lader sig vildlede, uden at det kan dokumenteres, at det har været hensigten. Uden at påføre ministeriet og ministeren for store risici. Dét er kunsten.

For ikke at falde i som embedsmand kræver det derfor en skarp pen samt nøje kendskab til reglerne og den fulde sandhed i en sag, når man skal skrive notater, rapporter og redegørelser, der på én og samme tid giver læseren et mere eller mindre forvansket indtryk af virkeligheden og samtidig er skrevet, så man ikke kan gribes i direkte at lyve. Det kræver en slags mørkelygte, der kan få en sag til at fremstå som åbent og ærligt belyst, selvom afgørende dele bevidst er begravet i mørke.

Den objektive sandhed

I 25 år har jeg ført retssager mod videobranchen, og jeg har tabt hver eneste gang. Naturligvis har det ikke undgået at være samtaleemne blandt venner og familie. De kender mig som en ærlig og troværdig person, så det undrer dem, at jeg bliver dømt igen og igen. Det er ofte mere kompliceret, end det kan forklares over en øl efter en tenniskamp. Jeg opnår sjældent andet end hovedrysten, når jeg begynder at forklare, hvordan det hænger sammen.

“Du har bare været slemt uheldig,” forsøgte en ven at forklare situationen, for ligesom det store flertal har han en næsten religiøs tiltro til det danske retssystem. Det er lige så svært at overbevise Jehovas Vidner om, at Gud ikke eksisterer, som det er at overbevise den almene befolkning om, hvor ringe det danske retsvæsen i virkeligheden er. Når man er dømt ved en dansk domstol, er man skyldig. Det må være sådan, siger de, selvom det i bund og grund strider mod den opfattelse, de har fået af mig efter at have kendt mig i årtier. De har aldrig selv haft kontakt med domstolene, men de stoler alligevel fuldt og fast på det indprentede verdensbillede, de er opdraget til at tro på.

Tilsvarende er der medlemmer i min egen familie, der afviser min påstand om, at nogle dommere lyver og manipulerer med fuldt overlæg. Hvordan forklarer de så de mange gange, jeg er blevet dømt?

“Den objektive sandhed eksisterer ikke,” siger de. “Det er sådan, at du ser én sandhed, mens dommerne ser en anden sandhed. Alting afhænger af den vinkel, hvorfra man ser situationen.”

Findes der flere sandheder? Er den ene sandhed så lige så god som de andre? Jeg er grundlæggende uenig, selvom det er rigtigt, at det ikke er alle udsagn, der har en objektiv sandhedsværdi. Det er f.eks. vanskeligt at afgøre sandhedsværdien af udsagnet “Socialisme er bedre end kapitalisme.” Bedre til hvad? For hvem?

Hvis det var sådan noget, vi sloges om i retten, forstår jeg godt argumentet om, at sandhedsværdien afhænger af øjnene, der ser, men ligesom de andre, der har deres egen mening om dommerne og retssystemet, ved skeptikerne imod begrebet “objektiv sandhed” intet om, hvad problemstillingerne er i disse retssager.

Jeg diskuterer sjældent retssagerne med familie og venner, for det fører ikke til noget. For mig er selve formålet med livet at søge efter Sandheden. Det er en grundlæggende del af min livsanskuelse, at der findes en Sandhed; at menneskets lykke afhænger af, at vi opnår forståelse for hinanden og den verden, vi lever i, og som udspringer af en søgen efter denne Sandhed. Fordomme må forkastes.

Dommere interesserer sig ikke for sandheden. Måske blev bunden nået i 2014, da Retten i Aalborg afsagde dom om, at jeg etablerede min virksomhed den 1. juli 2004 og ikke den 27. juni 1984, hvor jeg gjorde det. Det korrekte tidspunkt burde stå i CVR-registret, mente jeg. I stedet for at rette fejlen overtalte Skat dommeren til med ét slag at gøre Laserdisken mere end 20 år yngre i det offentlige system. Jeg vender tilbage til denne ubetydelige, men meget absurde retssag i kapitel 65.

De velbevarede hemmeligheder

Jeg husker, da jeg selv optrådte som tryllekunstner i et show i fjerde klasse. Først var jeg succesfuld. Jeg fik på magisk vis en mønt til at forsvinde, jeg kunne læse de andre elevers tanker og stikke nåle i balloner, uden at de sprang. For mig endte det i tårer, for klassekammeraterne troede ikke på, at jeg virkelig kunne trylle, så de stormede mit tryllebord og væltede det for at afsløre mine hemmeligheder.

På Skanderborg Festival har jeg selv set Rune Klan fremtrylle en motorcykel ud af ingenting. Hvis han en dag mangler penge, kan han starte sin egen butik og sælge de motorcykler, han tryller frem! Men det gør han nok ikke, for som mine tryllekunstner var det en illusion. Mine illusioner bristede, da jeg blev afsløret, men det er mig stadig en gåde, hvordan Rune Klan fremtryllede motorcyklen.

En tryllekunstner afslører ikke sine hemmeligheder. Hans succes afhænger af, at publikum finder hans illusioner overbevisende, og at de ikke gennemskuer hans tricks, selvom de gør deres bedste for at aflure dem. Med et anerkendende smil og måske en applaus viser publikum deres respekt for hans dygtighed.

Hvorfor mon det princip også gælder for svindlere? Hvis en dygtig svindler manipulerer sig til en masse penge på andres bekostning, bør han så hyldes for sin dygtighed eller straffes for de skader, han påfører andre? H. C. Andersen og Carsten Jensen er sikkert inde på det rigtige. For myndighederne er det så pinligt at indrømme, at de har ladet sig narre af svindlere, at de hellere vil "bære på slæbet, som der slet ikke er," og for journalister er det lettere ikke at undersøge noget. De viderebringer blot udsagnene, som om alle udsagn er lige gode.

Jeg vil egentlig sige, at det handler på en måde ikke om ensidighed, for det, som alle medier er bygget op om, det er, at man skal selvfølgelig høre begge parter, men hvis jeg lissom skal bruge et billede, så lad os forestille os, at der kommer to mænd ud fra et lukket rum, og så siger den ene, at væggene er sorte, og den anden siger, at de er hvide. Så lader man dem begge to komme til orde, og så mener man, at man er objektiv.

denskjultekorruption.dk/video5

Det er klart, den ene af dem må jo lyve. Men nu har vi hørt begge parter. Men det, journalisten ikke gør - i det meste moderne journalistik - det er, at han åbner ikke døren til det lukkede rum for at gå ind og se efter, hvad farven er, og det er jo det, der er journalistikkens fornemste forpligtelse. Det er at tjekke de udsagn, man giver videre, og afprøve dem på virkeligheden, ikke bare at reproducere dem, som om alle udsagn er lige gode.

Debattør Carsten Jensen i DR's Det første offer, 25. maj 2011

Civilrettens forhandlingsprincip

Mange tror, at dommere er særligt uddannede mennesker med et godt kendskab til lovgivningen, og at de nøje undersøger de faktiske omstændigheder i en sag og derefter vurderer, hvordan sagen bør falde ud i henhold til lovgivningen.

Det er vigtigt at forstå, at dommerne i en civil retssag ikke undersøger noget selv. Dommerne er underlagt “forhandlingsprincippet”, og det betyder, at det er parterne selv, der råder over processtoffet. Dommerne må kun tage stilling til det, parterne gør gældende, så det er afgørende at have tjek på lovgivningen!

I civilretten er der forskellige veje til at nå målet. Det regulære er at anlægge en almindelig retssag, hvor man nedlægger en “påstand”. Det er et retligt udsagn, som domstolene behandler og tager stilling til efter at have hørt på begge parter “anbringender”, der er det juridiske ord for “argumenter”. Man vinder sagen, hvis man får medhold i sin påstand, og det sker i form af en dom.

De foreløbige retsmidler

Det er en tillokkende genvej at udnytte et foreløbigt retsmiddel. Det er som regel et forbud, men det kan også være et påbud eller en beslaglæggelse. Man behøver ikke at bevise noget for at få nedlagt forbud. Der er nok at sandsynliggøre sin ret på et summarisk retsmøde med begrænset bevisførelse. I dag er det civilretten, der håndterer de foreløbige retsmidler, men frem til 2013 var det fogedretten.

Fordelene er dog de samme, for man behøver som sagt ikke at have ret for at få nedlagt et forbud. Principielt skal man bevise sin ret i en efterfølgende retssag, en såkaldt “justifikationssag”, og det er først her, påstanden får en egentlig sagsbehandling. Fremgangsmåden er beskrevet i omtalen af Imerco-sagen på side 56.

Fordelen ved at rekvirere et forbud er, at man fra starten får sit ønske opfyldt, og modparten må leve med alle ulemperne i de år, hvor sagen behandles af byretten og måske senere af landsretten, hvis dommen ankes. Det betyder, at den person, der rammes af forbuddet, rekvisitus, ofte er motiveret til at indgå et forlig, så med lidt held behøver man som rekvirent aldrig at bevise, at man har ret.

En anden fordel er, at når et forbud er nedlagt, bliver man som “sagsøgt”, som man kaldes i justifikationssagen, allerede betragtet som skyldig. Dommerne har tendens til at tænke, at når en kollega har nedlagt forbud, er der nok en grund til det, selvom kravet om forbud overhovedet ikke har været behandlet. Man bliver betragtet som skyldig, indtil man beviser det modsatte. I praksis kan man vende bevisbyrden ved at indlede en retssag med et “foreløbigt” retsmiddel.

En tredje fordel - og ofte den største - er, at man tager sin modpart på sengen. Det går meget hurtigt. Man har i bedste fald et par dage til at finde en advokat og sætte ham ind i problemet, men det kan også ske, at en dommerfuldmægtig uden varsel dukker op i virksomheden. Så må man håbe, at man allerede har tilknyttet en advokat, og at han endvidere er parat til at smide alt, hvad han har i hænderne, for øjeblikkeligt at komme til undsætning.

Forholdet til sandheden

I princippet bør både advokater og embedsmænd forfølge sandheden. I henhold til de advokatetiske regler er det advokatens opgave “at fremme retfærdighed og modvirke uret”. Men han skal også aktivt varetage sin klients rettigheder og være klientens rådgiver, og det vejer i praksis tungere.

Ifølge Jesper Tynells *Mørkelygten* har embedsmænd i princippet pligt til at være saglige og sandfærdige, men over dette er lydighedspligten. Kun hvis noget er “klart ulovligt”, skal embedsmanden sige fra, og en kompetent embedsmand kan så tvivl om hvad som helst. I modsætning til *Mørkelygten* handler denne bog ikke om, hvordan offentligheden føres bag lyset for at fremme en regerings dagsorden, men om hvordan alle føres bag lyset for at fremme privates interesser.

Mange af udsagnene i bogen har en utvetydig sandhedsværdi. Dygtige advokater og embedsmænd kan bruge mørkelygten til at fremkalde et forvansket billede af virkeligheden uden at lyve direkte, men det er ikke altid nok til at dække over de konsekvente overtrædelser af EU’s konkurrenceregler.

Jeg vil udpege både direkte løgne og brug af mørkelygten. Bevisførelsen sker i fire separate dele, og for at lette overblikket introduceres hver enkelt del her.

Videobranchens udlejningsmonopol (del 2)

I denne del gennemgås i detaljer, hvordan FDV isolerede markedet for udlejning af film med høje priser til følge. I separate trin gennemgås, hvordan vildledning blev brugt til at narre en videoudlejers advokat til at tro, at hans klients udlejning var i strid med loven, selvom det modsatte fremgik af ophavsretsloven. Derefter gennemgås, hvordan EU-Domstolen blev ført bag lyset om sagens reelle indhold, hvordan alle blev ført bag lyset om EU-Domstolens dom, og hvordan Folketinget blev ført bag lyset, da FDV og regeringen manglede den særlov om udlejning af film, de havde bildt EU-Domstolen ind, at retssagen mod udlejeren handlede om. Til sidst redegøres for regeringens håndtering af afsløringen af manipulationerne.

Kunstens og ophavsmandens fald (del 3)

Denne del har to temaer. Det første handler om - stadig i H. C. Andersens billede - hvordan kejseren og kammerherrerne reagerer på det lille barn, der påpeger, at “han har jo ikke noget på.” De holder processionen ud og vedbliver at bære på slæbet, som der slet ikke er. Historien kunne meget vel fortsætte med, at barnet knebles og smides i fængsel, fordi kejseren ikke ønsker at afsløre svindlerne! Jeg gennemgår i detaljer, hvordan en række dommere og Kommissionen reagerede på afsløringen af de systematiske overtrædelser af EU’s konkurrenceregler.

Det andet tema vedrører illusionen om, at ophavsretsloven beskytter kunsten og de kunstnere, som frembringer de værker, der beriger samfundet til glæde for os alle. Jeg viser, hvordan ophavsret i stedet bruges af den internationale industri til at isolere enkelte markeder, så de via overpriser dér kan optimere indtjeningen.

Da frihandel blev afskaffet (del 4)

Markedet for udlejning af videofilm i Danmark var relativt lille med en værdi på nogle få hundreder millioner kr. om året, men der var store perspektiver i at kunne udøve samme kontrol på de øvrige markeder. Efter succesen med at isolere det danske marked for udlejning af videofilm - og samtidig få domstolene til at lukke munden på mig - var det oplagt for svindlerne at prøve at tage det næste skridt.

Gennemførelsen af regional konsumtion af den ophavsretlige spredningsret i den danske fortolkning er et fantastisk dygtigt udført svindelnummer, der alene kan forklare en væsentlig del af overpriserne i Danmark. Dertil kommer en ofte overset ulempe, nemlig en negativ indvirkning på den kulturelle alsidighed.

Del 4 er central for forståelsen af de høje danske forbrugerpriser og for, at der ikke var tale om en demokratisk proces med f.eks. en offentlig debat. Trin for trin gennemgås, hvordan lobbyister, embedsmænd og dommere ændrede en politisk vedtaget ophavsretlig beskyttelse og gjorde den til et handelsmæssigt instrument, der gør EU til en guldgrube for den internationale industri, der nu kan bestemme, hvilke varer EU-borgerne får adgang til, og hvad de koster. Det er en væsentlig del af forklaringen på, at den økonomiske vækst er mindre i EU end i USA - og mindst i Danmark, hvor handelsrestriktionerne håndhæves hårdt.

Et retssamfund? (del 5)

Har min ven ret? Var jeg bare uheldig? Er Danmark trods alt et retssamfund?

Del 5 er måske den mest kontroversielle del, medmindre bogen bliver tiet ihjel ligesom mine andre bøger. Mange illusioner vil bryde for dem, der tør gå med bag kulisserne. Hvordan arbejder dommerne? Hvordan tjener de deres penge? Har de en interesse i at hjælpe industrien? Hvordan kan de slippe godt fra at lyve? Er det urimeligt af mig at påstå, at nogle dommere lyver?

I den juridiske verden ved man godt, hvordan dommerne arbejder. Ideelt set bør de forholde sig til en sags fakta og den relevante lovgivning. På den baggrund bør de afsige en passende dom. I praksis arbejder mange af dem baglæns. Det er velkendt blandt advokater, at dommerne på et tidligt tidspunkt i en sags forløb får sympati for den ene part, hvorefter hverken fakta eller lovgivning kan forhindre dem i at dømme til dennes fordel. De starter med at skrive dommen, hvorefter de udvælger de faktiske forhold og de anbringender, der kan retfærdiggøre dommen. Af gode grunde taler jurister ikke højt om dette eller siger det så direkte. De nøjes med at anerkende, at der er nogen, som har domstolens øre mere end andre.

Disse afsløringer må nødvendigvis komme fra én som mig - en udenforstående, hvis karriere ikke afhænger af at have domstolens øre. Jeg har et godt kendskab til de sager, jeg selv har ført, og jeg kan derfor udpege, hvor dommerne ikke nøjes med at bruge mørkelygten, men også lyver direkte. Det skinner også lidt igennem i de tidligere dele, hvor mine retssager er omtalt, men det er ikke sådan, at jeg får negativ særbehandling. I del 5 viser jeg, hvor i systemet det går galt.